

różła okolic Łodzi — problemy ich zagrożenia i ochrony

Piotr Moniewski*

różła są jednymi z najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obiektów, niezwykle wrażliwych na zmiany warunków środowiskowych. Ich specyficzną cechą jest względna stałość mikroklimatu: uwilgotnienia, temperatury, stopnia nasłonecznienia oraz izolacja od czynników zewnętrznych. Warto podkreślić również stabilny dopływ wody o względnie stałej temperaturze i relatywnie dobrych cechach jakościowych.

Dlatego źródła od dawna budziły zainteresowanie mieszkańców regionu łódzkiego. W strefie krawędziowej Wzniesień Łódzkich około 20% wypływów jest stale użytkowanych, a dalszych 17% nosi ślady użytkowania w niedalekiej przeszłości. Przeciętne zasoby wód źródłanych mogłyby zaspokoić potrzeby ponad 100 tys. mieszkańców. Oprócz zaopatrzenia w wodę pitną, źródła były i są wyko-

rzystywane pośrednio do hodowli ryb oraz do napędu kół i turbin wodnych. Każdy z tych sposobów wymaga przekształcenia naturalnych warunków wypływu wody, przy czym ingerencja ta nierzadko prowadzi do nieodwracalnej dewastacji źródła.

Niestety równie często źródła są traktowane jako nieużytki, co dla wypływów położonych w pobliżu zabudowy wiejskiej, stwarza liczne i poważne zagrożenia. Zwykle mają one wymiar jakościowy (nieszczelne szamba, chemizacja rolnictwa, składowanie odpadów). Na terenach, gdzie istnieją wodociągi, źródła stają się niepotrzebne, zaniedbane i zaśmiecone. Równie groźne jest wyrównywanie terenu w pobliżu źródła, budowa dróg lub regulacja koryta rzeki, a nawet pozyskiwanie drewna.

Przepisy prawne nie regulują w odpowiedni sposób kwestii ochrony źródeł, stanowiących najczęściej własność prywatną. Proponowanym sposobem skutecznej ochrony źródeł może być włączenie ich do systemu zaopatrzenia w wodę w sposób pozwalający na zachowanie naturalnego charakteru wypływów, a jednocześnie wymuszający szczególną troskę o ich zlewnie podziemne.

*Instytut Nauk o Ziemi, Uniwersytet Łódzki, ul. Narutowicza 88, 90-136 Łódź